आचारप्राप्तएवेतिसहेतुकमाह पर्जन्यइति आत्ममूर्त्तयः प्रियमूर्त्तयः ॥ ८ ॥ ततःकिमित्यतआह तमिति तमिंद्रंवार्मुचांमेघानांपतिंस्वामिनं ईश्वरंनियंतारं तद्रेतसातद्दृष्टिपयसा ॥९॥ उपजीवंतिउपजीविकांकल्पयंति धर्मार्थकामसिद्धये ननुकृष्यादिभिर्जीवंतिकिमिंद्रेणतत्राह पुंसामिति फलभावनःफलसाधकः पर्जन्यंविनाकृष्यादिवैफल्यादित्यर्थः ॥ १० ॥ ११ ॥ इंद्रायमन्युंजनयन्निति कोपजननद्वारागर्वपर्वतादिंद्रं अवतारयितुंदेवतानिराकरणं नत्वयमेवाभिप्रायइत्यर्थः ॥१२॥ प्रथमंतावत्कर्मवादेनदेवान्निराकरोति कर्मणेति ॥ १३ ॥ ननुजडात्कर्मणःकेवलात्कथंफलसिद्धिःस्यादितिचेत् अहोअशीलितमीमांसानांस्वमतिविलसितश्रद्धाकर्मणां फलकारणत्वेवचनतोवगतेकिंततोऽनुपपन्नंनाम के

नंदउवाच पर्जन्योभगवानिंद्रोमेघास्तस्यात्ममूर्त्तयः॥ तेऽभिवर्षंतिभूतानांप्राणनंजीवनंपयः॥८॥ तंतात वयमन्येचवार्मुचांपतिमीश्वरं॥ द्रव्यैस्तद्रेतसासिद्धैर्यजंतेक्रतुभिर्नराः॥९॥ तच्छेषेणोपजीवंतित्रिवर्गफलहेतवे॥ पुंसांपुरुषकाराणांपर्जन्यःफलभावनः॥ १०॥ यएवंविसृजेद्धर्मंपारंपर्यागतंनरः॥ कामाल्लोभाद्भयाद्द्वेषात्सवैनाप्नोतिशोभनम्॥ ११॥ श्रीशुकउवाच वचोनिशम्यनंदस्यतथाऽन्येषांव्रजौकसाम्॥ इंद्रायमन्युंजनयन्पितरंप्राहकेशवः॥ १२॥ श्रीभगवानुवाच कर्मणाजायतेजंतुःकर्मणैवविलीयते॥ सुखंदुःखंभयंक्षेमंकर्मणैवाभिपद्यते॥ १३॥ अस्तिचेदीश्वरःकश्चित्फलरूप्यन्यकर्मणाम्॥ कर्त्तारंभजतेसोऽपिनह्यकर्त्तुःप्रभुर्हिसः॥ १४॥ किमिंद्रेणेहभूतानांस्वस्वकर्मानुवर्त्तिनाम्॥ अनीशेनान्यथाकर्त्तुंस्वभावविहितंनृणां॥१५॥ स्वभावतंत्रोहिजनःस्वभावमनुवर्त्तते॥ स्वभावस्थमिदंसर्वंसदेवासुरमानुषं॥१६

चित्पुनरतिसाहसभीताः कर्मतंत्रपरमीश्वरंमन्यंते तन्मतमनूद्यनिराकरोति अस्तिचेदिति स्वयंकर्मभिरलिप्तोऽन्येषांजीवानांकर्मणांफलरूपीफलदाताकर्त्तारंभजते तत्तत्कर्मफलदानेन ॥ १४ ॥ अतःकर्मणएवफलसिद्धेस्तत्पारतंत्र्येणअजागलस्तनतुल्यत्वात् नदेवतयाकृत्यमित्याह किमिंद्रेणेति ननुकर्मणोऽपिप्रवृत्तिरंतर्याम्यपेक्षैवकथंसर्वथादेवतायाअनुपयोगइत्याशंक्याह स्वभावविहितमिति स्वभावेनप्राक्तनसंस्कारेणैवविहितंयत्कर्मतदन्यथाकर्त्तुमनीशेन ॥ १५ ॥ एवंद्विवृणोति स्वभावतंत्रइति प्रवृत्तेःसंस्काराधीनत्वात्किमंतर्यामिणेत्यर्थः ॥ १६ ॥